

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

ШКУРОПАТ Олександр Васильович

УДК 351:332.2.3

**АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН:
ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ**

Спеціальність 25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління**

КИЇВ - 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Науковий керівник: доктор наук з державного управління, професор
МАРТИНЕНКО Володимир Федорович,
Криворізький національний університет,
професор кафедри обліку, оподаткування,
публічного управління та адміністрування

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
БУЛЬБА Володимир Григорович,
Харківський регіональний інститут державного
управління

Національної академії державного управління
при Президентові України,
декан факультету публічного управління
та адміністрування,
професор кафедри соціальної та гуманітарної політики

кандидат наук з державного управління, доцент
КУЛЬЧІЙ Інна Олексіївна,
Полтавський національний технічний
університет ім. Ю. Кондратюка,
доцент кафедри державного управління і права

Захист відбудеться *17 вересня 2018 року о 14 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України за адресою: (03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17).

Автореферат розісланий *16 серпня 2018 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Я.В. Мельник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний етап українського державотворення потребує вироблення нових концептуальних підходів та стратегічних орієнтирів щодо державної політики у сфері земельних відносин. Враховуючи виняткову значимість даної сфери для нашої держави, відповідна політика має передбачати цілісний комплекс дій, що сприятимуть успішному соціально-економічному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності України у глобальному вимірі, становленню середнього класу як основи демократичного суспільства, державній стабільності (як соціальній так і політичній), гарантуватимуть територіальну, екологічну та продовольчу безпеку, сприятимуть подальшій інтеграції України у світовий економічний та науково-технологічний простір на засадах взаємоузгодженої промислової, технологічної та інноваційної політики.

Фундаментальним негативним явищем в Україні, що блокує ефективний розвиток сфери земельних відносин, є корупція, тому проведення дієвої антикорупційної політики шляхом вироблення і реалізації науково-обґрунтованих рішень щодо запобігання та протидії корупції у сфері земельних відносин належить до першочергових завдань держави і суспільства на короткострокову і середньострокову перспективу.

Необхідність вироблення та імплементації у практику державного управління дієвих антикорупційних підходів підтверджується негативними рейтингами України в цій сфері серед країн світу. Зокрема, у світовому Індексі сприйняття корупції (CPI) за 2017 рік, який укладений міжнародною антикорупційною організацією Transparency International, Україна серед 180 країн світу посіла 130 місце, з кількістю 30 балів із 100 можливих. У Стратегії "Україна – 2020" яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України, антикорупційна реформа віднесена до 10 першочергових реформ і програм.

Науково-теоретичною базою дисертації стали праці вітчизняних учених, які досліджували різні сфери державного управління, вивчали проблеми корупції, визначали особливості й напрями антикорупційної політики, включаючи аспекти попередження, запобігання та протидії корупції у різних сферах життєдіяльності суспільства. Серед них роботи В. Бакуменка, В. Бульби, Р. Войтович, П. Ворони, Н. Діденко, С. Задорожного, І. Ревака, Т. Василевської, В. Князева, В. Козака, В. Мартиненка, М. Мельника, А. Михненка, С. Кравченка, О. Карпенка, І. Кульчій, В. Фоміна, М. Михальченка, Е. Молдован, Є. Невмержицького, І. Пантелейчук, Т. Попченко, С. Серьогіна, Є. Скулиша, С. Стеценка, Ю. Сурміна, Ю. Сапелкіна, В. Соловійова, А. Тінькова, Р. Тучака, А. Сафоненка, Д. Заброди та ін.

Підґрунтям для дослідження також стали праці фахівців у сфері державної політики розвитку земельних відносин, земельного законодавства, земельно-правових засад запобігання корупції, виникнення адміністративної й кримінальної відповідальності у земельній сфері в Україні. До таких належать праці В. Боклаг, В. Горбуліна, С. Куренди, П. Кулинича, А. Мартина, Д. Малихіна, А. Мірошніченка,

Р. Мовчана Л. Новаковського, О. Петрук, Т. Титаренко, А. Третяка, Ю. Чиж, А. Юрченка та ін.

Вивчення наукового доробку фахівців у галузі державного управління, права, політології, соціології, економіки та психології дозволяє зробити висновок про відсутність у вітчизняній науці самостійних монографій та дисертацій, присвячених комплексному вивченню засад антикорупційної політики в сфері земельних відносин. Постановка і концептуальне висвітлення обраної теми дисертації відповідає новим викликам сучасного українського суспільства, відкриває перспективні напрями досліджень історії та теорії антикорупційної політики в галузі земельних відносин та їх імплементацію в практику управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація підготовлена і пройшла апробацію на кафедрі управління суспільним розвитком Національної академії державного управління при Президентові України в межах виконання науково-дослідних робіт за комплексним науковим проектом «Державне управління та місцеве самоврядування» (ДР № 0199U002827) за темою «Концептуальні засади управління суспільним розвитком в умовах трансформації» (ДР № 0110U002447), в якій автором як співвиконавцем на громадських засадах було визначено концептуальні засади антикорупційної політики в сфері земельних відносин та її вплив на суспільний розвиток, а також «Методологічні засади вироблення і реалізації стратегії суспільного розвитку» (ДР № 0112U002447), у межах якого автор проаналізував сучасний стан державного управління сферою земельних відносин з наявними суперечностями, ризиками, антагонізмами, запропонував шляхи зняття ризиків.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є історико-теоретичний аналіз та наукове обґрунтування шляхів удосконалення антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні та розроблення практичних рекомендацій для органів державного управління щодо їх реалізації.

Для досягнення зазначеної мети дослідження поставлено такі завдання:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади антикорупційної політики у сфері земельних відносин та уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження;
- вивчити зарубіжний досвід антикорупційної політики та управління земельними відносинами, а також визначити найбільш ефективні практики впровадження цього досвіду в Україні;
- розкрити історичні аспекти розвитку земельних відносин в Україні та з'ясувати ключові тенденції антикорупційної політики у даній сфері;
- запропонувати методологічний інструментарій оцінки ефективності антикорупційної політики у сфері земельних відносин;
- розробити Концепцію антикорупційної політики у сфері земельних відносин;
- визначити напрями імплементації Концепції антикорупційної політики у земельній сфері в Україні.

Об'єктом дослідження є державна антикорупційна політика.

Предмет дослідження – історико-теоретичні аспекти антикорупційної політики у сфері земельних відносин.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи є комплекс загальнонаукових, спеціальних та філософських підходів і методів, система методологічних принципів.

Діалектичне поєднання історичного й логічного методів дало можливість розкрити історичні передумови формування, становлення і розвитку земельних відносин, антикорупційного й земельного законодавства.

Застосування системного підходу дало змогу здійснити цілісний аналіз практики організаційного, нормативно-правового та інституціонального забезпечення земельних відносин і антикорупційної політики в Україні.

Структурно-функціональний метод використано в процесі аналізу теоретико-методологічних засад антикорупційної політики у сфері земельних відносин, а також для класифікації складових вітчизняної антикорупційної правової бази.

На підставі абстрактно-логічного методу удосконалено понятійно-категоріальний апарат, сформульовано поняття: «державне управління сферою земельних відносин», «державне регулювання земельних ресурсів», «антикорупційна політика у сфері земельних відносин», «безкорупційне середовище у земельній сфері».

Застосування методу порівняльного та статистичного аналізу процесів дало змогу оцінити рівень організаційного забезпечення діяльності суб'єктів земельних відносин в антикорупційній політиці.

Компаративний аналіз, у тому числі порівняльно-правовий метод, використовувалися для аналізу та зіставлення основних антикорупційних механізмів запобігання та протидії корупції в різних зарубіжних країнах.

Формально-юридичний метод та метод тлумачення застосовувалися для дослідження правового забезпечення антикорупційної політики в Україні, факторний і статистичний аналіз, інституціональний, системний метод – для оцінки ефективності антикорупційної політики.

Методи моделювання, узагальнення та прогнозування використовувалися для виявлення і формулювання висновків, перспективних напрямів і розробки рекомендацій з удосконалення механізмів антикорупційної політики у сфері земельних відносин.

Теоретико-методологічною основою дисертації стали фундаментальні положення теорії державного управління, дослідження українських і зарубіжних науковців та практиків державного управління у сфері антикорупційної діяльності й земельних відносин.

Нормативно-правовою базою дослідження є Конституція та закони України, укази Президента України, постанови й розпорядження Кабінету Міністрів України, постанови Верховної Ради України з питань попередження, запобігання, протидії корупції та земельних відносин.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в історико-теоретичному аналізі та науковому обґрунтуванні удосконалення антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, що містять наукову новизну, конкретизовано в таких наукових положеннях:

уперше:

– розроблено Концепцію антикорупційної політики у сфері земельних відносин, що передбачає запровадження мережевої моделі безкорупційних земельних відносин на основі аксіологічної, мотиваційної та циклічної складових;

удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат, зокрема конкретизовано визначення понять: «державне управління сферою земельних відносин» – превентивна, цілеспрямована, послідовна, мережева, багатофункціональна діяльність органів державної влади і місцевого самоврядування, що реалізується за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами, сформована на базі завершених управлінських циклів, і спрямована на охорону й захист гарантій усіх видів прав на землю суб'єктів суспільства та держави;

– «державне регулювання земельних ресурсів» – організація діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, що реалізується за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами, які на базі завершених управлінських циклів за допомогою геоінформаційних систем мають забезпечити превентивну оцінку умов цільового і ефективного використання земельних ресурсів;

– «антикорупційна політика у сфері земельних відносин» – напрям дій та відповідний комплекс превентивних заходів, обраний і здійснюваний органами державної влади та місцевого самоврядування за підтримки суспільства та у співпраці з його інститутами для запобігання корупції у сфері земельних відносин;

– «безкорупційне середовище у сфері земельних відносин» – практично організована система соціальної взаємодії, рушійною силою якої є об'єктивні суперечності, провідним суб'єктом розв'язання яких є суб'єкт управління як носій моральних і професійних цінностей, мотивація якого зумовлюється причинно-наслідковими завершеними циклами (включно зі специфікою землі), діючих у просторі держави та суспільства;

– методологічний інструментарій оцінки ефективності антикорупційної політики у сфері земельних відносин шляхом формування системи моральних, правових, організаційних, інформаційних, економічних, соціальних, комунікативних, інституційних, фінансових, технічних, технологічних, геополітичних критеріїв;

набули подальшого розвитку:

– аналіз історичних аспектів розвитку земельних відносин та визначення ключових тенденцій антикорупційної політики у цій сфері, до яких відносимо: лінійне нагромадження актів законодавства з відповідних питань; створення та розвиток організаційної системи боротьби з корупцією; декларативне визнання при практичному ігноруванні такої складової антикорупційної політики як запобігання корупції; створення на практиці сприятливого для корупції середовища у земельній сфері; законодавче регулювання земельних відносин, фактично, всупереч ст. 13 Конституції України і т.п.;

- вивчення зарубіжного досвіду антикорупційної політики у сфері земельних відносин та визначення можливості адаптації в Україні елементів цього досвіду;
- визначення та обґрунтування напрямів удосконалення антикорупційної політики у цій сфері, що передбачають внесення змін у діюче земельне законодавство, розробку програм оцінювання моральних і професійних цінностей суб'єктів земельних відносин та впровадження мотиваційних механізмів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення, висновки та пропозиції, розроблені дисертантом, можуть бути використані в науково-дослідній роботі, у правотворчій і правозастосовній діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування при реалізації антикорупційної політики та формуванні безкорупційного середовища у сфері земельних відносин, під час розроблення проектів нормативно-правових актів тощо.

Сформульовані в дисертації висновки та пропозиції, теоретичні і практичні рекомендації використані: Житомирською обласною державною адміністрацією (довідка про впровадження від 5 травня 2015 року № 30/313-к) під час формування Програми антикорупційної політики у системі державного управління Житомирської обласної державної адміністрації та розділу «Мотивація діяльності державних службовців у земельній сфері»; Овруцькою районною державною адміністрацією (довідка про впровадження від 23 вересня 2016 року № 02-20/1762) під час розроблення проектів програм соціально-економічного розвитку, забезпечення реалізації державної політики в галузі охорони та використання земель, виконання затверджених законом програм раціонального використання земель, що перебувають у державній власності; Управлінням Держгеокадастру у Житомирському районі Житомирської області (довідка про впровадження від 9 лютого 2016 року № 09-02/147-б) при розробленні плану заходів із попередження, запобігання та протидії корупції на 2017 рік.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою роботою. Основні ідеї та розробки, виконані в межах дисертаційної роботи, в тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, мету і завдання, методологічні підходи до їх вирішення та практичне значення одержаних результатів, належать особисто авторові.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, зокрема: "Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики" (м. Київ, 2011 р.), "Дні інформаційного суспільства – 2012" (м. Київ, 2012 р.), "Наука як ресурс модернізаційної стратегії держави" (м. Київ, 2012 р.), "Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни" (м. Київ, 2012 р.), «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.), «Взаємодія державного сектору та громадянського суспільства у запобіганні корупції, розбудові доброчесності і належного врядування в Україні» (м. Київ, 2012 р.); "Модернізація державного управління та європейська інтеграція України" (м. Київ, 2013 р.), "Дні інформаційного суспільства – 2013" (м. Київ, 2013 р.), «Освіта і наука в Україні» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.), «Сучасні проблеми державного та муніципального управління» (м. Київ, 2015 р.), «Рівень ефективності та необхідність впливу суспільних наук на розвиток сучасної

цивілізації (м. Київ, 2015 р.), «Conference Proceedings of the 4th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories Socio-Economic Development» (Opole, 2015 р.), «Проблеми інформаційної безпеки держави» (м. Київ, 2015 р.), «Публічне управління та адміністрування: розвиток і впровадження» (м. Київ, 2016 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 22 наукових праці, зокрема 6 статей у наукових фахових виданнях з державного управління, одна у наукових виданнях інших держав. Серед публікацій, що додатково відображають результати дисертаційної роботи, 15 тез конференцій, а також розділи у двох навчальних посібниках і одному підручнику.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Структура дисертаційної роботи обумовлена її метою й складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 240 сторінок, з них 199 сторінок – основного тексту, список використаних джерел містить 299 найменувань, з яких 14 – іншомовні.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір, актуальність і стан розробки теми дисертаційного дослідження, подано його загальну характеристику, вказано на зв'язок дисертації з науково-дослідними роботами Національної академії державного управління при Президенті України, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, охарактеризовано методологічну базу, наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та опублікування результатів дослідження.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні засади антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні»* визначено теоретико-методологічні засади антикорупційної політики, проаналізовано основні підходи науковців до розуміння змісту земельних відносин та антикорупційної політики, її основних характеристик, вивчено науковий доробок за напрямом дослідження, проаналізовано міжнародний досвід управління земельними відносинами і реалізації антикорупційної політики, який здійснюють органи державної влади, правоохоронні структури, інститути громадянського суспільства у таких країнах як Норвегія, Швеція, Великобританія, Нідерланди, Німеччина, Сінгапур.

Об'єктивність, повнота, цілісність і достовірність дослідження залежить від мови опису об'єкту і предмету дослідження та їх категоріально-термінологічного забезпечення. Вивчення наукових джерел української та зарубіжної літератури дає підстави для структуризації категоріально-термінологічного апарату дослідження у контексті двох методів: лінійного та мережевого.

У системі вітчизняної науки антикорупційна політика досліджується на основі лінійного методу, який розглядає корупцію переважно як правову, політичну, економічну, адміністративну, управлінську, соціальну тощо категорії без аналізу і розгляду причинно-наслідкових зв'язків даних вимірів у системі розробки антикорупційних заходів репресивно-караючого змісту та форм.

Теоретико-методологічні засади антикорупційної діяльності характеризуються розробкою і прийняттям актів законодавства, утворенням нових владних структур,

кількісним нагромадженням заходів організаційного, адміністративного, санкційного, правового, інформаційного характеру, зміст яких наповнений ознаками методологічної безсистемності, яка знаходиться в режимі наздоганяючого типу управління (антикорупційна практична діяльність здійснюється після дій корумпованих суб'єктів).

Дослідження антикорупційної політики у сфері земельних відносин на основі мережевого методу є структурованими діями, спрямованими на розгляд корупції у земельній сфері як правової, політичної, економічної, адміністративної, управлінської, соціальної тощо категорії, аналізу її специфіки, характеристики причинно-наслідкових зв'язків, виникаючих у процесі реалізації прав на землю з урахуванням системоутворюючих особливостей землі, і, як результат, виявлення причин і природи корупції, розробки превентивних механізмів, які перетворюють стихійні механізми розвитку суперечностей у земельній сфері у свідомі рушійні сили продуктивного типу на основі замкнених, завершених управлінських циклів.

Мережевий метод – це порядок організованих дій, спрямованих на дослідження специфіки земельних відносин, встановлення і характеристики їх причинно-наслідкових зв'язків, виникаючих у процесі реалізації прав на землю, вивчення на цій основі причин і природи корупції у земельній сфері, розробки, формування і реалізації безкорупційного середовища.

Доведено, що процес реалізації прав на землю має досліджуватися через призму вивчення землі як універсуму, який характеризується, зокрема, її специфічними рисами, системоутворюючими особливостями (сакральними, територіальними, виробничими, мережевими, часовими), які складають фундаментальні закони її існування, формують характер і зміст причинно-наслідкових зв'язків, виконують функції констант, інваріантів замкнутого управлінського циклу в земельній сфері як цілісної і складної системи, становлять важливу особливість методологічної складової дослідження.

Провідною специфічною рисою землі є її сакральність, бо земля – це жива і творча субстанція, речовина, універсальна основа, з якої складаються усі речі, незамінна, невід'ємна і нерозривна частина буття людини, «життєвий топос», «софійне начало життя» (постійно і органічно супроводжує кожну людину від моменту її народження протягом усього життя, людина після смерті прахом повертається у землю). Це зобов'язує кожного суб'єкта суспільних і державно-управлінських відносин ставитися до землі як до живого організму, який все відчуває й адекватно реагує на дії громадян, суспільства та держави.

Наступною специфічною рисою землі є її територіальність: земля є фундаментальною основою для утворення політико-територіальної організації (суверенної держави), при цьому інтереси усіх суб'єктів названої організації мають бути спрямовані на забезпечення її суверенності.

Виробнича універсальність землі полягає у тому, що земля є всезагальним засобом виробництва і предметом праці (утворений природою), матеріальною (фізичною) основою біосфери, економічним ресурсом, просторовим базисом розміщення і поєднання всіх галузей, сфер виробництва, виробничих ресурсів та їх узгодженого, цілеспрямованого використання, сховищем природних ресурсів (родовища мінералів, нафти, газу), природною умовою сільськогосподарського

виробництва (орні землі, ліси, водоймища), носієм родючості (має властивість підвищуватись і використовуватись для вирощування аграрної продукції).

Часова особливість землі полягає у тому, що вона виступає матрицею, енергоінформаційним субстратом, на базі якого існує можливість стверджувати, вимірювати і досліджувати просторово-часовий континуум, фізичну модель, яка доповнює простір рівноправним часовим виміром і таким чином створює теоретико-фізичну конструкцію. Онтологічними вимірами взаємозв'язку людини і землі є темпоральність, що виражається у категоріях простору і часу. На землі (на визначеному територіальному просторі) зберігається зв'язок часів і поколінь, в координатах часу такі етапи життя людини як народження, становлення, зрілість і старіння обмежуються часовими рамками. На землі твориться історія людства, і в межах території України відбувається формування української нації як суб'єкта світової історії й спеціального автопортрета людства.

Заключною специфічною, системоутворюючою рисою землі є її мережевість: це одночасно існуюча у часі й просторі сакральна, просторово-територіальна, геополітична, екологічна, економічна, біологічна, соціальна система причинно-наслідкових, взаємозв'язаних, взаємозалежних, взаємодоповнюючих, взаємоперетворюючих багатогранних зв'язків, що зумовлює необхідність формування досконаліх, не вражених корозією корупції, безгосподарністю, хижацьким ставленням (після мене – хоч потоп) земельних відносин через розробку і прийняття політико-правових та державно-управлінських рішень інноваційного характеру, тому що невідворотно відбудеться мережева, адекватна відповідь землі на всі деструктивні дії суб'єктів суспільства й держави.

У **другому розділі** – *«Аналіз антикорупційної політики в Україні у сфері земельних відносин у 1990-2018 рр.»* досліджено нормативно-правове та інституціональне забезпечення становлення і розвитку земельних відносин, здійснено аналіз історії організації антикорупційної діяльності у сфері земельних відносин та проаналізовано норми земельного і антикорупційного законодавства, які спрямовані на антикорупційну діяльність у земельній сфері.

Встановлено, що процеси нормативно-правового, концептуального та інституціонального забезпечення земельних відносин в Україні розвивалися непослідовно. Введення інституту приватної власності на землю було здійснено у 1992 році, а Концепція про реформування села уперше була розроблена у 1994 році. У прийнятій Конституції України 1996 року «Земля ... є об'єктом права власності Українського народу», але закріплення інституту приватної власності на землю Основним Законом України не відбулося, у результаті чого утворилися суперечності між приватною власністю на землю громадянина (введення інституту приватної власності було у 1992 р.) і правом власності на землю Українського народу.

Розробка і прийняття нормативно-правових актів, якими вводилися концепції, стратегії, програми розвитку і реформування земельних відносин, здійснювалось без врахування корупціогенних ризиків, пов'язаних із закладеними у законі суперечностями відносин власності на землю. Зміст усіх наступних програм і концепцій, які затверджувалися актами законодавства, починаючи із 1994 року по 2017 рік, мали лінійний, фрагментарний, ситуаційний характер.

Формування нормативно-правової бази функціонування інституту приватної власності на землю почалося у 1992 році, що супроводжувалося розробкою великої кількості видів і форм правових документів. В Україні з 1991 року розробляються правові документи, які посвідчують право володіння, розпорядження і користування землею. З'ясовано, що процес нормативно-правового забезпечення інституту приватної власності на землю супроводжувався постійними змінами:

1992-2002 рр. – червоний колір державних актів на землю, відсутність кадастрової оцінки;

2002-2003 рр. – внесення даних у централізовану базу земельного кадастру без присвоєння кадастрового номеру;

2003-2009 рр. – зелений колір державних актів на землю, з присвоєнням кадастрового номеру без електронної кадастрової системи;

2009-2013 рр. – синій колір державних актів на землю, внесені у високотехнологічну інноваційну систему ДЗК (Державний земельний кадастр);

2013-2016 рр. – Свідоцтво про право власності на нерухоме майно і Витяг із Державного реєстру речових прав на нерухоме майно;

2017 р. – по теперішній час – Витяг із Державного реєстру прав про проведену державну реєстрацію прав.

Крім того, в Україні мала місце практика, за якої під час дії одного нормативно-правового акту, що встановлював певну форму правового документу (Державного акта), видавалися правові документи у формі, затвердженій нормативно-правовим актом, який втратив чинність. За певних обставин держава надавала таким документам легітимності.

Історію організації антикорупційної діяльності у сфері земельних відносин в Україні розглянуто на основі аналізу антикорупційного та земельного законодавства. Методологію становлення загального антикорупційного законодавства розділено на три періоди. Критеріями періодизації є наступні: термінологічний (1992–1998 рр.); міжнародний (1999–2008 рр.); інституціональний (2009 р. – по теперішній час).

З'ясовано, що перехід від одного періоду до іншого здійснюється на основі лінійного методу, без урахування аналізу недоліків дії минулих норм (тому що відсутній критичний аналіз дії попередніх норм), а наступні норми виникають спонтанно, як компенсація недоліків минулого, на основі кількісного, непослідовного, неупорядкованого нагромадження правових, профілактичних, економічних, організаційно-управлінських, соціально-психологічних тощо заходів, без наукового обґрунтування природи і причин корупції, встановлення її специфіки у земельній сфері. У системі земельного законодавства, починаючи з 1992 року, були прийняті два підзаконних нормативно-правових акта, які регулювали антикорупційну діяльність у сфері земельних відносин. Аналіз даних актів засвідчив, що їх дія розповсюджувалась на два роки (2000 р., 2009 р.). Постанова (2000 р.) була прийнята з метою виявлення та припинення протиправної діяльності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування під час реформування сільськогосподарських підприємств і недопущення порушення законних прав сільськогосподарських товаровиробників на землю й майно, а метою Розпорядження (2009 р.) було реформування земельних відносин щодо дерегуляції

та подолання корупції у цій сфері на 2009 рік. Зміст даних документів характеризується відсутністю науково обґрунтованого аналізу стану земельних відносин та корупції; не розкритий зміст причинно-наслідкових зв'язків суб'єктів земельної сфери; не представлено аналізу суперечностей; формулювання статей має незрозумілий стиль, який характеризується невизначеністю, неточністю, неконкретністю; антикорупційні заходи, які передбачені даними актами, спрямовані на усунення наслідків корупції та ігнорування її причини і природи; не визначено роль і функції громадянського суспільства в антикорупційній діяльності.

Інституціональна експансія антикорупційних владних структур призводить до появи «конкуренції» між ними за привілейоване право бути головним у антикорупційній діяльності, яка в Україні в останні роки набула високостатусних форм і перетворилася на «елітарну» справу, що у загальному підсумку призводить до політичного піару між антикорупційними структурами, залишає поза межами реальну практичну діяльність у сфері попередження, запобігання і протидії корупції.

При вивченні нормативно-правових актів, які мають бути дорожньою картою організації й функціонування цих органів, встановлено, що лише у деяких із них визначена мета, яка артикулюється формулюваннями «сприяти зниженню рівня корупції», «кардинально поліпшити...», «суттєво поліпшити...», «підвищити ефективність...», що свідчить про її неконкретність, невизначеність та неточність. Це, у підсумку, задає незрозумілий з науково-практичної точки зору вектор дій державних антикорупційних інституцій на початковому етапі діяльності.

На платформі мережевого методу удосконалено методологічний інструментарій оцінки ефективності антикорупційної політики у сфері земельних відносин шляхом формування системи моральних, правових, організаційних, інформаційних, економічних, соціальних, комунікативних, інституційних, фінансових, технічних, технологічних, геополітичних критеріїв.

Смисловим ядром методологічного інструментарію є превентивна оцінка, застосування якої на практиці державотворення дозволяє не тільки передбачувати і обґрунтовувати адміністративні, політичні, соціальні, економічні, екологічні та інші процеси, які пов'язані із земельною сферою, – а й управляти ними.

У **третьому розділі** – *«Напрями удосконалення антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні»* представлено і обґрунтовано концепцію нової антикорупційної політики у сфері земельних відносин як мережеву модель безкорупційних земельних відносин, яка функціонує на основі синергетичного зв'язку трьох складових: 1) підготовка суб'єкта управління як носія моральних і професійних цінностей; 2) розробка на базі цінностей мотиваційних механізмів для суб'єктів управління; 3) причинно-наслідкові завершені цикли (включно зі специфікою землі), діючі у часі і просторі та спрямовані на служіння громадянину, суспільству і державі, яке має супроводжуватися забезпеченням цінностей моральних (любов, віра, надія, добродієність, добросовісність тощо) і професійних (освіченість, вихованість, відповідальність, справедливість, компетентність, професіоналізм, патріотизм) і вищого смислу служіння (забезпечення громадянам – щастя і добробуту, суспільству – гармонії і благополуччя, державі – дотримання справедливості на базі законів), з урахуванням системоутворюючих особливостей землі, збереженням і відтворенням навколишнього середовища (рис. 1).

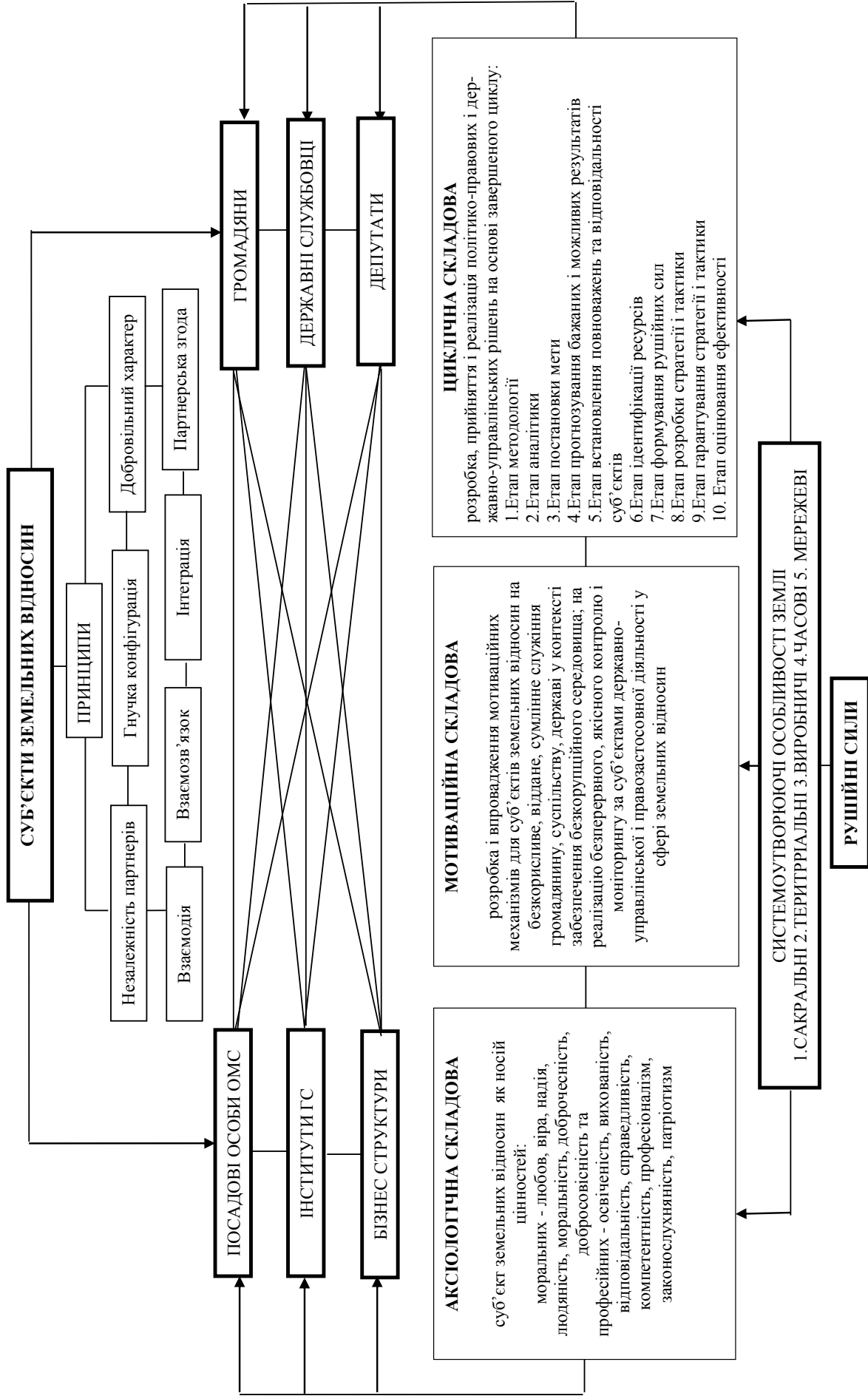

Рис. 1. Мережева модель безкорупційних земельних відносин

Розробка та імплементація мотиваційних механізмів для суб'єктів державного управління сферою земельних відносин, які направлені на ефективну і творчу працю, розширення трудового потенціалу, прагнення до сумлінного, чесного служіння громадянину, суспільству й державі має здійснюватися для усіх гілок влади, органів місцевого самоврядування, організацій громадянського суспільства з одночасним вивченням, врахуванням дії об'єктивних і суб'єктивних суперечностей, як рушійних сил мотивації.

Зміст циклічної складової розкривається через обов'язковість прийняття політико-правових і державно-управлінських рішень у сфері державної політики й управління за допомогою методологічного інструментарію, замкнутого, завершеного циклу, який функціонує у вигляді мережі та складається з комплексу десяти послідовних, причинно-наслідкових, інтегрованих, взаємозалежних етапів, мікро-циклів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні антикорупційної політики у сфері земельних відносин та розробці рекомендацій з її вдосконалення. Результати, отримані в процесі дослідження, підтверджують досягнення поставленої мети й вирішення завдань, дають підстави сформулювати наступні висновки і практичні рекомендації.

1. На основі історико-методологічного аналізу для конкретизації практики запобігання та протидії корупції запропоновано ввести у науковий обіг нові поняття: «антикорупційна політика у сфері земельних відносин», «безкорупційне середовище у сфері земельних відносин», «державне управління сферою земельних відносин», «державне регулювання земельних ресурсів».

Встановлено, що у вітчизняній науці корупція у сфері земельних відносин досліджується на основі двох методів: лінійного та мережевого. Порівняння методів дало можливість довести переваги застосування мережевого методу, який досліджує корупцію як мережеве явище, що дає можливість характеризувати землю як універсум зі специфічними рисами, системоутворюючими особливостями (сакральними, територіальними, виробничими, мережевими, часовими), які встановлюють зміст і форму причинно-наслідкових зв'язків земельних відносин, виконують функції констант замкнутого управлінського циклу в земельній сфері як цілісної системи.

2. Вивчення зарубіжного досвіду антикорупційної політики та управління земельними відносинами у таких країнах як Великобританія, Норвегія, Німеччина, Нідерланди, Швеція, Фінляндія та Сінгапур встановило, що основними суб'єктами у формуванні та реалізації антикорупційної політики у сфері земельних відносин на державному, регіональному і місцевому рівні мають бути інститути громадянського суспільства, які наділені здатністю до консолідації та мобілізації, є носіями соціальної, правової та політичної грамотності, демонструють високий рівень патріотизму, державницької свідомості й організаційної спроможності як найважливіших ресурсів державотворення.

Доведено, що використання та імплементація антикорупційних заходів в Україні, які показали високу ефективність у зарубіжних країнах, не може

відбуватись за допомогою лінійного і фрагментарного копіювання тих чи інших елементів державного чи муніципального управління. Антикорупційна діяльність має проводитись з урахуванням національних традицій, історичних, ментальних, культурних особливостей цивілізаційного розвитку українського суспільства. Встановлено, що універсальних методів протидії корупції взагалі, у тому числі в системі органів державної і місцевої влади зокрема, не існує. Багато що залежить від утвердження в суспільстві морально-етичних норм, рівня соціально-економічного розвитку тієї чи іншої країни, суспільної світоглядної ідентичності та консолідації на основі спільних цінностей та спільної мети, зрілості та активності громадянського суспільства, незалежності й професійності засобів масової інформації, доброчесності судової і правоохоронної системи, сформованої політичної системи та інших факторів.

3. У процесі розкриття історичних аспектів розвитку земельних відносин в Україні було встановлено, що прийняття перших антикорупційних нормативно-правових актів не вирішувало проблеми корупції під час приватизації землі, оскільки антикорупційні правові норми даних актів законодавства не спрямовувалися на регулювання земельної сфери. Тривала розробка і механічне, несистемне прийняття одноманітних антикорупційних заходів нічого не вирішувало, масштаби корупції збільшувалися, зростала «вага» корупції, підвищувалась «плата за ризики», а антикорупційна практична діяльність держави й громадянського суспільства набула «апофеозу» та перетворилась у «дурну безкінечність».

З'ясовано, що запровадження та реалізація приватної власності на землю як нової організаційно-правової форми господарювання здійснювалось всупереч положенням статті 13 Конституції України, що у практичній площині земельних відносин сприяло поширенню і укоріненню корупції. Проголошення приватної власності на землю, роздержавлення, паювання й передача земель фізичним та юридичним особам характеризувалися стихійністю методів та механізмів регулювання земельних відносин, базувалися на деклараційних засадах без врахування системоутворюючих особливостей землі (сакральних, територіальних, виробничих, мережевих, часових). Введення земель сільськогосподарського призначення у ринковий обіг відбувалося без ідеологічного, концептуального, правового, інституціонального, організаційного забезпечення, що підтверджується відсутністю високотехнологічних, геоінформаційних, земельно-кадастрових систем, електронних баз даних реєстрації земельних паїв, кадастрової зйомки площі земель із зазначенням системи координат.

З'ясовано, що антикорупційне законодавство розроблялося і приймалося з врахуванням загальної корупціогенної ситуації по Україні, але без прийняття до уваги земельної сфери та її специфіки, в якій здійснювалися процеси роздержавлення, паювання й приватизації.

Організаційне забезпечення антикорупційної політики здійснювалося при постійному розширенні системи законодавства, збільшенні антикорупційних структур, при яких корупція не зменшувалася, а збільшувалася. Інституціональна експансія антикорупційних владних структур призводить до появи «конкуренції» між ними за привілейоване право бути головним у антикорупційній діяльності, яка в Україні в останні роки набула високостатусних форм і перетворилася на «елітарну»

справу, що у загальному підсумку призводить до політичного піару між антикорупційними структурами й залишає поза межами реальну практичну діяльність у сфері попередження, запобігання та протидії корупції.

4. На платформі мережевого методу для проведення оцінки ефективності антикорупційної політики у сфері земельних відносин розроблено і запропоновано методологічний інструментарій: механізм оцінки, основу якої складають система критеріїв, показників, міра оцінки, повноваження, відповідальність суб'єктів оцінки. Критеріями оцінки є моральні, правові, організаційні, інформаційні, економічні, соціальні, комунікативні, інституційні, фінансові, технічні, технологічні, соціальні, комунікативні, інституційні, фінансові, технічні, технологічні, геополітичні.

Смисловим ядром методологічного інструментарію на основі мережевого методу є превентивна оцінка екологічних, економічних, соціальних та інших явищ і процесів цілісних земельних відносин, що дозволяє управляти ними на науковій основі. Оцінка здійснюється у часі і просторі. У часі – оцінка минулого, сучасного, майбутнього стану земельних відносин. У просторі – оцінка специфічних властивостей землі (сакральних, територіальних, мережевих, виробничих, часових) з урахуванням глобалізаційних викликів.

5. Розроблено Концепцію антикорупційної політики у сфері земельних відносин, яка полягає у запровадженні превентивної мережевої моделі безкорупційних земельних відносин на основі аксіологічної, мотиваційної та циклічної складової. Аксіологічна складова має передбачати існування відповідної «точки опори», системоутворюючої і смислоутворюючої сили, яка керує діяльністю державних посадових осіб – відповідальності перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями, відповідно до якої кожен суб'єкт державного управління сферою земельних відносин у рамках професійного служіння (надання послуг) має гарантувати забезпечення потреб та інтересів громадянина, суспільства, держави. Процес служіння має супроводжуватися забезпеченням цінностей (моральних: любов, віра, надія, доброчесність, добросовісність тощо і професійних: освіченість, вихованість, відповідальність, справедливість, компетентність, професіоналізм, законслухняність, патріотизм тощо) і вищого смислу служіння: забезпечення громадянам – щастя і добробуту, суспільству – гармонії і благополуччя, державі – дотримання справедливості на базі законів, врахуванням системоутворюючих особливостей землі, збереженням і відтворенням навколишнього середовища.

У координатах мотиваційної складової наголошено на тому, що розробка та імплементація мотиваційних механізмів для суб'єктів державного управління сферою земельних відносин, які направлені на ефективну і творчу працю, розширення трудового потенціалу, зацікавлення на сумлінне і чесне служіння громадянину, суспільству і державі, має здійснюватись для усіх гілок влади, органів місцевого самоврядування та організацій громадянського суспільства з одночасним вивченням й урахуванням дії об'єктивних та суб'єктивних суперечностей як рушійних сил мотивації.

Зміст циклічної складової безкорупційних земельних відносин розкривається через обов'язковість прийняття політико-правових і державно-управлінських рішень у сфері державної політики й управління за допомогою методологічного

інструментарію, замкнутого, завершеного циклу, який функціонує у вигляді мережі та складається з комплексу десяти послідовних, причинно-наслідкових, інтегрованих, взаємозалежних етапів, мікро-циклів: етап методології; етап аналітики; етап постановки мети; етап прогнозування бажаних і можливих результатів; етап встановлення повноважень та відповідальності суб'єктів; етап ідентифікації ресурсів, потенціалу; етап формування рушійних сил; етап розробки стратегії й тактики; етап гарантування стратегії й тактики; етап оцінки ефективності.

6. Визначено напрями імплементації нової антикорупційної політики у земельній сфері в Україні, які полягають у наданні органам державної влади і місцевого самоврядування для формування нової антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні таких практичних рекомендацій:

– Верховній Раді – привести систему законів і підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють земельні правовідносини, у відповідність до норм статей 13, 14 Конституції України; внести зміни у Закони України «Земельний кодекс України», «Лісовий кодекс України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» шляхом введення правових норм, які характеризують земельні відносини як особливий тип суспільних відносин, який вимагає спеціально підготовлених, висококваліфікованих, компетентних управлінських кадрів через системоутворюючі особливості землі (сакральні, територіальні, виробничі, часові, мережеві);

– Кабінету Міністрів України – внести зміни в Постанову «Про державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» шляхом введення правових норм, які доповнюють змістовні характеристики земельних відносин через системоутворюючі особливості землі (сакральні, територіальні, виробничі, часові, мережеві);

– центральним, місцевим органам державної влади та органам місцевого самоврядування – розробити програми оцінювання особистісних моральних і професійних цінностей кандидатів при відборі та прийнятті на службу в органи державної влади та місцевого самоврядування; розробляти, приймати і оцінювати політичні й управлінські рішення на базі завершених державно-управлінських циклів з метою прогнозування та регулювання управлінських процесів у майбутньому; використовувати у процесі прийняття політичних, правових і управлінських рішень контрольні функції з боку організацій громадянського суспільства; розробляти й упроваджувати мотиваційні програми для державних службовців, посадових осіб, депутатів, працівників установ, підприємств, організацій державної та комунальної форм власності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Шкуропат О.В. Суперечності земельних відносин в контексті державного управління / О.В. Шкуропат // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Вип. 174. Т. 186. Державне управління. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – С. 133-140.

2. Шкуропат О.В. Запобігання та протидія корупції в сфері земельних відносин [Електронний ресурс] / О.В. Шкуропат // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – № 9. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=470>. – Назва з екрану.

3. Шкуропат О.В. Досвід країн Європейського Союзу в державному управлінні земельними відносинами / О.В. Шкуропат // Збірник наукових праць ДРІДУ «Державне управління та місцеве самоврядування», випуск № 3 (18), 2013 – С. 187-197.

4. Шкуропат О.В. Ефективність антикорупційної політики у сфері земельних відносин / О.В. Шкуропат // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління», випуск № 4, 2013 – С. 371-384.

5. Шкуропат О.В. Міжнародний досвід антикорупційної політики / О.В. Шкуропат // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління», випуск № 1, 2014 – С. 356-369.

6. Шкуропат О.В. Антикорупційна складова системи державного управління земельними відносинами: теоретичний аспект / О.В. Шкуропат // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління», випуск № 1, 2016 – С. 105-118.

7. Shkuropat O. Land as an fundamental material basis of social and political development of Ukraine, scientific journal // «The World of Politics, Society, Geography». - Year I, Issue 2, 2016. – С. 146-154.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

8. Шкуропат О.В. Запобігання та протидія корупції у сфері земельних відносин: до постановки питання / О.В. Шкуропат // Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 27 трав. 2011 р.: у 2 т. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, С.В. Загороднюка. – К.: НАДУ, 2011. – Т.2. – С. 312-313.

9. Шкуропат О.В. Протидія корупції в сфері земельних відносин / О.В. Шкуропат // Проблеми реалізації державної антикорупційної політики: збірник наукових праць // за ред. проф. Михненка А.М. / Михненко А.М., Руснак О.В., Кравченко С.О. та ін. – К.: НАДУ. – 2011. – С. 122-133.

10. Шкуропат О.В. Негативні наслідки корупції в сфері земельних відносин / О.В. Шкуропат // Нові підходи до боротьби з корупцією: законодавче забезпечення та проблеми реалізації : [матеріали круглого столу] / за заг. ред. Ю.М. Бардачова, І.П. Лопушинського. – Херсон: Грінь Д.С., 2011. – С. 76-79.

11. Шкуропат О.В. Прозорість інформації у земельній сфері як умова функціонування досконалого громадянського суспільства / О.В. Шкуропат // Дні інформаційного суспільства – 2012: Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 24-25 квітня 2012 р. / [упоряд.: Н.В. Грицяк, С.Г. Соловйов]. – К.: Дизайн макетування та друк ТОВ «Салютіс», 2012. – С. 244-246.

12. Шкуропат О.В. Методологічне забезпечення розробки та прийняття управлінських рішень у сфері земельних відносин / О.В. Шкуропат // Наука як ресурс модернізаційної стратегії держави : матеріали наук. конф. (Київ, 16 трав.

2012 р.): у 2 т. / редкол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. Голови) та ін. – К.: НАДУ, 2012. – Т.1. – С. 123-125.

13. Шкуропат О.В. Стан кадрової політики в земельній сфері / О.В. Шкуропат // Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2012 р.: до 15-річчя галузі науки «Державне управління». – К. : НАДУ, 2012. – С. 548-549.

14. Шкуропат О.В. Аналіз стану земельних відносин в Україні / О.В. Шкуропат // Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 7-8 жовтня 2012 р., м. Дніпропетровськ. Частина I. / Наук. ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ: «Свідлер А.Л.», 2012. – С. 211-213.

15. Шкуропат О.В. Державне управління земельним кадастром: європейський досвід / О.В. Шкуропат // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.): у 2 т. / за наук. ред. Ю.В. Ковбасюка, К.О. Ващенко, С.В. Загороднюка. – К.: НАДУ, 2013. – Т.1. – С. 128-130.

16. Шкуропат О.В. Інформаційне забезпечення земельних відносин / О.В. Шкуропат // Дні інформаційного суспільства – 2013: Матеріали щорічної наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 20-21 травня 2013 р. / Упоряд.: М.М. Малюга; за заг. ред. д.держ. упр., проф. Н.В. Грицяк. – К.: Вид-во, 2013. – С. 295-297.

17. Шкуропат О.В. Громадський контроль як інструмент викорінення корупції в сфері земельних відносин / О.В. Шкуропат // Освіта і наука в Україні. Матеріали всеукраїнської наукової конференції. 21-22 червня 2013 р., м. Дніпропетровськ. Частина II. / Наук. ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ: Роял Принт, 2013. – С. 69-71.

18. Шкуропат О.В. Стан державного управління земельними відносинами / О.В. Шкуропат // Сучасні проблеми державного та муніципального управління: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (03.04.2015) / За заг. ред. О.І. Дадія, В.Д. Бакуменка, Т.В. Іванової. – К.: Академія муніципального управління, у 2-х частинах, Ч.2, 2015. – С. 162-164.

19. Шкуропат О.В. Визначення сенсу поняття землі в національній ідеї суспільного розвитку України / О.В. Шкуропат // «Рівень ефективності та необхідність впливу суспільних наук на розвиток сучасної цивілізації»: Матеріали міжнародної науко-практичної конференції (м. Львів, 27-28 лютого 2015 року). – Львів: ГО «Львівська фундація суспільних наук», 2015. – С. 94-99.

20. Шкуропат О.В. Право на інформацію громадян у сфері земельних відносин / О.В. Шкуропат // Проблеми інформаційної безпеки держави: Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 квітня 2015 р.). / За заг. ред. д.політ.н., проф. Соснін О.В., - К., 2015. – С. 119.

21. Шкуропат О.В. Основи публічного управління сферою земельних відносин / О.В. Шкуропат // Публічне управління та адміністрування: розвиток і впровадження: матеріали наук.-практ. конф. молодих учених за міжнар. участю (Київ, 17 листоп. 2016 р.) / [за наук. ред. В.С. Куйбіди, А.П. Савкова, С.К. Хаджирадевої, О.Ю. Оболенського]. – Київ: НАДУ, 2016. – С. 113.

АНОТАЦІЯ

Шкурпат О.В. Антикорупційна політика у сфері земельних відносин: історико-теоретичний аналіз. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України (Київ, 2018).

Дисертацію присвячено вирішенню актуального наукового завдання, що полягає в історико-теоретичному аналізі та науковому обґрунтуванні удосконалення антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні шляхом формування моделі безкорупційних земельних відносин на основі аксіологічної, мотиваційної та циклічної складової.

В основі моделі безкорупційних земельних відносин лежать філософія превентивного державного управління на основі завершених циклів, суб'єкти управління як носії моральних і професійних цінностей, вмотивовані на служіння у контексті забезпечення потреб та інтересів громадянина, суспільства й держави.

Здійснено історико-теоретичний аналіз антикорупційної політики у сфері земельних відносин в Україні. З'ясовано історико-теоретичні аспекти становлення національного земельного та антикорупційного законодавства. Встановлено специфіку та вивчено історію розвитку організаційного та інституційного забезпечення антикорупційної політики у сфері земельних відносин. Визначено ефективність антикорупційної політики у сфері земельних відносин.

Сформульовано авторське визначення понять: «антикорупційна політика у сфері земельних відносин», «державне управління сферою земельних відносин», «державне регулювання земельних ресурсів», «безкорупційне середовище у сфері земельних відносин».

Ключові слова: антикорупційна політика, державне управління, державне управління сферою земельних відносин, завершений цикл, земельні відносини, земля, корупція, місцеве самоврядування, мотивація, органи державної влади, системоутворюючі особливості землі, суб'єкт управління, цінності.

ANNOTATION

Shkuropat O.V. Anti-corruption policy in the land relations area: historical and theoretical analysis. - qualification research paper as a manuscript.

Thesis for obtaining the candidate of sciences degree in public administration, speciality 25.00.01 - theory and history of public administration. - Ukrainian State Employment Service Training Institute, Kyiv, 2018.

The thesis is dedicated to actual scientific task that is to justify development of innovative models without corruption land relations on the platform of a systematic approach which based on three components (axiological, motivational, cyclic). The sense

core of the model without corruption land relations is a preventive philosophy of government on the basis of completed cycles, subjects of management (civil servants, civil officials, deputy's) as carriers of moral and professional values, motivated to serve in the context of the needs and interests of citizens, society and the state.

The author formulated definition of the terms "anti-corruption policy in area of land relations," "public administration in the sphere of land relations," "public regulation of land resources", "without corruption environment in the land relations area".

Key words: anti-corruption policy, public administration, public administration in the sphere of land relations, completed cycle, land relations, land, corruption, local government, motivation, public authorities, system-features of the land, the subject of governance, values.

ADNOTACJA

Szkuropat O. W. Polityka antykorupcyjna w dziedzinie stosunków ziemskich: historyczno-teoretyczna analiza. – Na prawach rękopisu.

Praca nominowana do stopnia naukowego kandydata nauk administracji publicznej, specjalności 25.00.01 – teoria i historia administracji publicznej. – Instytut szkolenia służby państwowej zatrudnienia Ukrainy (Kijów, 2018).

Praca doktorska jest poświęcona rozwiązaniu aktualnego naukowego zadania, które polega na historyczno-teoretycznej analizie i naukowym uzasadnieniu doskonalenia antykorupcyjnej polityki w dziedzinie stosunków ziemskich na Ukrainie poprzez kształtowanie modelu bezkorupcyjnego stosunków ziemskich na podstawie aksjologicznej, motywacyjnej i cyklicznej składowej.

Sformułowano autorskie określenie pojęć: «polityka antykorupcyjna w dziedzinie stosunków ziemskich», «zarządzanie sferą stosunków ziemskich», «państwowa regulacja zasobów ziemskich», «bezkorupcyjne środowisko w dziedzinie stosunków ziemskich».

Zrealizowano historyczno-teoretyczną analizę polityki antykorupcyjnej w dziedzinie stosunków ziemskich na Ukrainie. Ustalono historyczno-teoretyczne aspekty kształtowania państwowego prawa ziemskiego i antykorupcyjnego. Ustalono specyfikę i zbadano historię rozwoju organizacyjnego i instytucjonalnego zapewnienia antykorupcyjnej polityki w dziedzinie stosunków ziemskich. Określono skuteczności polityki antykorupcyjnej polityki w zakresie stosunków ziemskich.

Udowodniono, że proces realizacji praw na ziemię musi być badane przez pryzmat nauki ziemi jak uniwersum, który charakteryzuje się, w szczególności, jej specyficznymi cechami, systemotwórczymi funkcjami (sakralnymi, terytorialnymi, produkcyjnymi, sieciowymi, czasowymi), które stanowią fundamentalne prawa jej istnienia, tworzą charakter i zawartość związków przyczynowo-skutkowych, które pełnią funkcje stałych, inwariantów zamkniętego cyklu zarządzania w dziedzinie ziemskiej jako całości i złożonego systemu, stanowią ważną cechę metodologiczną badania.

Na platformie metody sieciowej oceny dla prowadzenia skuteczności polityki antykorupcyjnej w zakresie stosunków ziemskich zaprojektowano i oferowano narzędzia metodyczne: mechanizm oceny, której podstawą stanowi system kryteriów, wskaźników,

miara oceny, uprawnienie, odpowiedzialność podmiotów oceny. Kryteriami oceny są moralne, prawne, organizacyjne, informacyjne, gospodarcze, społeczne, komunikacyjne, instytucjonalne, finansowe, techniczne, technologiczne, geopolityczne.

Semantycznym jądrem metodologicznej instrumentacji na podstawie sieciowej metody jest zapobiegawcza ocena środowiskowych, gospodarczych, społecznych i innych zjawisk i procesów stosunków ziemskich, co pozwala zarządzać nimi w sposób naukowy. Ocena odbywa się w czasie i przestrzeni. W czasie – ocena przeszłości, teraźniejszości, przyszłości stanu stosunków ziemskich. W przestrzeni – ocena specyficznych właściwości ziemi (sakralnych, terytorialnych, produkcyjnych, sieciowych, czasowych) z uwzględnieniem wezwań globalizacyjnych.

Przedstawiono i potwierdzono Koncepcję polityki antykorupcyjnej w dziedzinie stosunków ziemskich, która polega na wprowadzeniu prewencyjnej modeli sieciowej stosunków bezkorupcyjnych na podstawie synergicznego połączenia trzech elementów: aksjologicznego (przygotowanie podmiotu zarządzania jako nośnika moralnych i profesjonalnych wartości); motywacyjna (opracowanie na podstawie wartości mechanizmów motywacyjnych dla podmiotów zarządzania); cykliczna (przyczynowo-skutkowego zakończone cykle (włącznie ze specyfiką ziemi), działające w czasie i przestrzeni i ma na celu służenia obywatelowi, społeczeństwu i państwu, które musi towarzyszyć zapewnienie wartości moralnych (miłość, wiara, nadzieja, rzetelność, sumienność i tym podobne) i zawodowych (inteligencja, grzeczność, odpowiedzialność, uczciwość, kompetencja, profesjonalizm, posłuszeństwo, patriotyzm itp.) i wyższego sensu służby (zapewnienie obywatelom – szczęścia i dobrobytu, dla społeczeństwa – harmonii i dobrego samopoczucia, państwu – przestrzeganie sprawiedliwości na podstawie przepisów prawa), z uwzględnieniem finansowych cech ziemskich, zachowaniem i reprodukcją środowiska).

Słowa kluczowe: polityka antykorupcyjna, administracja publiczna, państwowe zarządzanie dziedziną stosunków ziemskich, cykl uzupełniający, stosunki ziemskie, ziemia, korupcja, samorząd terytorialny, motywacja, organy władzy państwowej, systemotwórcze cechy ziemi, podmiot zarządzania, wartości.

Підписано до друку 16.08.2018
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 1,41.
Тираж 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004

Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536 -14-85